

Socio-cultural Anthropology

Course description sheet

Basic information

Field of study Cultural Studies	Didactic cycle 2025/2026	
Major -	Course code HKLTS.I2.04486.25	
Organisational unit Faculty of Humanities	Lecture languages Polish	
Study level First-cycle studies	Mandatoriness Obligatory	
Form of study Full-time studies	Block Core Modules	
Profile General academic	Course related to scientific research Yes	
Course coordinator	Izabela Trzcińska	
Lecturer	Izabela Trzcińska, Yuliya Zlochevska, Edyta Tobiasiewicz	
Period Semester 2	Method of verification of the learning outcomes Exam	Number of ECTS credits 5
	Activities and hours Lectures: 30 Auditorium classes: 30	

Course's learning outcomes

Code	Outcomes in terms of	Learning outcomes prescribed to a field of study	Methods of verification
Knowledge - Student knows and understands:			

Code	Outcomes in terms of	Learning outcomes prescribed to a field of study	Methods of verification
W1	zna podstawowe koncepcji teoretyczne dotyczące problematyki kultury oraz zależności zachodzących pomiędzy nimi, a zmianami zachodzącymi w różnych obszarach kultury w społeczeństwie	KLT1A_W07, KLT1A_W11, KLT1A_W12	Test, Examination
W2	zna podstawową terminologię nauk społecznych i humanistycznych	KLT1A_W01	Test, Examination
W3	dostrzega i potrafi wyjaśnić rolę, znaczenie kultury w procesach przemian zachodzących w społeczeństwie	KLT1A_W12	Activity during classes
Skills - Student can:			
U1	dostrzega zależności zachodzące pomiędzy zjawiskami kulturowymi i rozumie odmienne postrzeganie życia społecznego przez osoby pochodzące z różnych środowisk i kultur.	KLT1A_U07, KLT1A_U20	Activity during classes, Test, Examination
U2	dzięki zdobytej wiedzy o formach uczestnictwa w kulturze, o znaczeniu wartości i norm funkcjonujących w społeczeństwie nabywa kompetencje do publicznego wypowiedzenia się i wyrażania opinii	KLT1A_U09	Activity during classes
U3	potrafi dostrzegać i interpretować kulturowy dorobek człowieka, a także zjawiska zachodzące w wielokulturowym świecie	KLT1A_U21	Activity during classes, Test, Examination
Social competences - Student is ready to:			
K1	zna zakres posiadanej przez siebie wiedzy, rozumie potrzebę nieustannego dokształcania się i rozwoju zawodowego	KLT1A_K02	Activity during classes

Student workload

Activity form	Average amount of hours* needed to complete each activity form
Lectures	30
Auditorium classes	30
Preparation for classes	28
Realization of independently performed tasks	33
Examination or final test/colloquium	2
Contact hours	5
Student workload	Hours 128
Workload involving teacher	Hours 60

* hour means 45 minutes

Program content

No.	Program content	Course's learning outcomes	Activities

No.	Program content	Course's learning outcomes	Activities
1.	Celem zajęć jest przegląd głównych, klasycznych szkół antropologicznych oraz analiza wybranych problemów antropologii kulturowej. W ich trakcie analizowane są założenia metodologiczne, główne pojęcia, oraz wizje kultury charakterystyczne dla ewolucjonizmu, funkcjonalizmu, relatywizmu i interpretacjonizmu. Poza tym omawiane są problemy symbolu, rytuału, specyfiki gatunkowej człowieka i kulturowego konstruowania płci. Podporą dla rozważań teoretycznych jest bogaty materiał etnograficzny. Studenci czytają klasyczne studia kultur tradycyjnych oraz oglądają materiały filmowe przedstawiające zwyczaję egotyżystycznych widowisk. W czasie zajęć odsłuchany jest także film dokumentalny dotyczący życia i badań Bronisława Malinowskiego, oraz film przedstawiający sylwetkę Jane Goodall i wyniki jej czterdziestoletnich, przelomowych dla nauki badań zwyczajów dzikich szympanów. Kurs skrócony jest z odbywajęcymi się w pierwszym semestrze ćwiczeniami do przedmiotu „Wstęp do kulturoznawstwa”, dlatego nie uwzględnia w programie strukturalizmu i postrukturalizmu, szeroko omówionych w trakcie zajęć z „Wstępu”. Dodatkowy program: I. Specyfika człowieka jako gatunku. Człowiek a inne naczelnice. Projektacja film udokumentalnego „Zyjące dziko szympanse”. W poszukiwaniu genów człowieka”, reż. Michael Boeckmann, 43 min. Celem zajęć jest próba antropologicznego ujęcia specyfiki gatunkowej człowieka. Problem ten rozważany jest w oparciu o prezentowany materiał filmowy, oraz wiedzę wywniesioną przez studentów z innych kursów. Literatura uzupełniająca: A. Szyjewski, Etnologia religii, Kraków 2001, rozdz. VI i VI (Biologiczne podstawy kultury i religii, Antropogeneza i geneza wierzeń religijnych) s. 133 - 206. E. Nowicka, Świat człowieka - świat kultury, Warszawa 2007, rozdz. V (Geneza kultury), s. 180 - 225. D. Morris, Naga małpa, Warszawa 1974. J. Goodall, W dniu człowieka, Warszawa 1974. J. Goodall, Przez dżunglę od klucza, trzydziści lat obserwacji szympanów nad potokiem Gombe, Warszawa 1995. J. Diamond, Trzeci szympan: ewolucja i przyszłość zwierzęcia zwanego człowiekiem, Warszawa 1996. T. Bieliński, O pewnej osobliwości człowieka jako gatunku, w: „Znak”, nr 1/1993. Materiały dodatkowe: Film dokumentalny „Zyjące dziko szympanse. W poszukiwaniu genów człowieka”, reż. Michael Boeckmann, 43 min. II. Ewolucjonizm. Teoria magii Jamesa Frazera. Podstawą dyskusji na tych zajęciach są fragmenty tekstu J.G. Frazera Złota gałąź. Omawiane i poddawane krytyce są główne założenia ewolucjonizmu antropologicznego oraz Frazerowska teoria magii i religii. Lektura obowiązkowa: J. G. Frazer, Złota gałąź, Warszawa 1965, Wstęp, s. 9-22, oraz rozdz. III, Magia sympatyczna, s. 37-69. Literatura uzupełniająca A. Barnard, Antropologia, Warszawa 2006, rozdz. III, Pędzicie ewolucjonistyczne, s. 60 - 84 F. Barth, A. Gingrich, R. Parkin, S. Silverman, Antropologia. Jedna dyscyplina, cztery tradycje: brytyjska, niemiecka, francuska i amerykańska, Kraków 2007, Rozwój antropologii w Wielkiej Brytanii, 1830 - 1898, s. 11 - 22. E. Krawczyński, Antropologia kulturowa. Klasyczne kierunki, szkoły i orientacje, Lublin 2003, rozdz. IV, Nurt funkcjonalistyczny w antropologii, 83-106. A. Szyjewski, Etnologia religii, Kraków 2001, rozdz. III, Przejawy „myślenia nieoswojonego”, s. 72 - 111. M. Buchowski, Magia i rytuał, Warszawa 1992. B. Malinowski, Magia, mit, religia, Dział 1, VII, Warszawa 1987. III. Funkcjonalizm. Bronisław Malinowski i jego badania Wysp Trobrianda Zajęcia podzielone są na trzy części. Pierwsza z nich poświęcona jest prezentacji sylwetki, metody i wyników badań Bronisława Malinowskiego. Druga analiza podstawowych założeń funkcjonalizmu jako typu refleksji antropologicznej. Trzecia omówieniu najbardziej charakterystycznych cech kultury Wysp Trobrianda. W trakcie zajęć projekcja filmu dokumentalnego „Szlachetny dzikus”, reż. Jerzy Domaradzki, 53 min. Lektura obowiązkowa: B. Malinowski, Argonauta Zachodniego Pacyfiku. Relacje o Poczynaniach i przygodach krajońców z Nowej Gwineii, Warszawa 1986, Wprowadzenie, s. 27-58 Tenże, Życie seksualne dzikich w północno-zachodniej Melanezji, rozdz. VII Płodzenie i ciąża w wierzeniach i zwyczajach krajońców, s. 279-316. Literatura uzupełniająca B. Malinowski, Dzieła, Warszawa (różne podtytuły, różne wydania). A. Barnard, Antropologia, Warszawa 2006, rozdz. V, Funkcjonalizm i funkcjonalizm strukturalny, s. 100 - 122. F. Barth, A. Gingrich, R. Parkin, S. Silverman, Antropologia. Jedna dyscyplina, cztery tradycje: brytyjska, niemiecka, francuska i amerykańska, Kraków 2007, Malinowski i Radcliffe-Brown, 1920-1945, s. 22-34. E. Krawczyński, Antropologia kulturowa. Klasyczne kierunki, szkoły i orientacje, Lublin 2003, rozdz. IV, Nurt funkcjonalistyczny w antropologii, 83-106. M. Fils, A. K. Paluch (red.), Antropologia społeczna Bronisława Malinowskiego, Warszawa 1982. J. Tokarska-Balor, Malinowski jako paradoks Klanczy, w: Respublica Nowa, 11/2002. O. Obózka-Dyoniak, Bronisław Malinowski, twórca nowoczesnej antropologii społecznej, Zielona Góra 1996. A. Krzyżaniak-Gumowska, Trobriandy „Życie seksualne dzikich” - wiek później Dar magii ogrodowej, „Polityka” 12 czerwca 2010, wydanie internetowe: http://www.polityka.pl/swiat/obyctajze/1506188.1.trobriandy-zycie-seksualne-dzikich-wiek-pozniej/read IV. Funkcjonalizm (2). Wymiana darów w społeczeństwach pierwotnych. Teksty Bronisława Malinowskiego i Marcela Maussa są podstawą do dyskusji nad pojęciem i znaczeniem daru w społeczeństwach pierwotnych, oraz ich interpretacją funkcjonalistyczną. Przedmiotem analizy są zjawiska wymiany u Pigmejów (wzajemne dary rodzin łączących się poprzez małżeństwo), Trobriandczyków (wymiana kula) i Kwakwutłów (potlacz). Ilustracją zajęć jest materiał fotograficzny – archiwalne zdjęcia potlacz u Kwakwutłów i kula na Wyspach Trobrianda. Lektura obowiązkowa: B. Malinowski, Argonauta Zachodniego Pacyfiku. Relacje o Poczynaniach i przygodach krajońców z Nowej Gwineii, Warszawa 1986, rozdz. III, 126-155. M. Mauss, Szcio o darze. Forma i podstawa wymiany w społeczeństwach archaicznych, w: E. Nowicka (red.) Świat człowieka, świat kultury, Antologia tekstów klasycznej antropologii, Warszawa 2007, s. 107-169. Literatura uzupełniająca: patrz literatura do zajęć nr. III M. Mauss, E. Durkheim, Socjologia i antropologia, Warszawa 1973. M. Mauss, H. Hubert, Esej o naturze i funkcji ofiary, Kraków 2005. Materiały dodatkowe: Materiał fotograficzny na temat potlacz u kula. Strona internetowa poświęcona kulturze Kwakwutłów, dostępna pod adresem www.lanec.edu/library/don/copper.htm V. Relatywizm. Ruth Benedict i Margaret Mead. Teksty Benedict i Mead są głównym punktem odniesienia w dyskusji nad specyfiką i głównymi pojęciami relatywizmu jako nurtu refleksji antropologicznej. Lektura obowiązkowa: R. Benedict, Wzory kultury, Warszawa 2002, II Różnorodność kultur, III Integracja kultur, s. 100-139. M. Mead, Dojrzwianie na Samoa, w: E. Nowicka (red.) Świat człowieka, świat kultury, Antologia tekstów klasycznej antropologii, Warszawa 2007, s. 474-506. Literatura uzupełniająca: R. Benedict, Chryzantema i miecz: wzory kultury japońskiej, Warszawa 2003. A. Barnard, Antropologia, Warszawa 2006, rozdz. VII, Od relatywizmu do kognitywistyki, s. 146 - 170. F. Barth, A. Gingrich, R. Parkin, S. Silverman, Antropologia. Jedna dyscyplina, cztery tradycje: brytyjska, niemiecka, francuska i amerykańska, Kraków 2007, Krąg Boas i narodziny antropologii kulturowej, s. 287 - 306. E. Krawczyński, Antropologia kulturowa. Klasyczne kierunki, szkoły i orientacje, Lublin 2003, rozdz. V, Amerykańska szkoła kultury i osobowości, s. 107 - 127. C. Geertz, MyNie-My, czyli aMeRyka-NE aMeRyka, w: Clifford Geertz, Dzieła i życie, Warszawa 2000, s.141-174. VI. Relatywizm (2). Koncepcja języka Edwarda Sapira i Benjaminia Whorfa Tematem zajęć jest relatywistyczne ujęcie problemu języka. Omawiana jest Sapirowska koncepcja języka i nieświadomego modelowania zachowań społecznych, hipoteza Sapira - Whorfa, struktura i metafazyka języka Indian Hopi. Lektura obowiązkowa: E. Sapir, Nieświadome modelowanie zachowań w społeczeństwie, w: E. Nowicka (red.) Świat człowieka, świat kultury, Antologia tekstów klasycznej antropologii, Warszawa 2007, s. 421-434 B. L. Whorf, Model uniwiersum Indian, w: E. Nowicka (red.) Świat człowieka, świat kultury, Antologia tekstów klasycznej antropologii, Warszawa 2007, s. 435-441. Literatura uzupełniająca: B. L. Whorf, Język, myśli i rzeczywistość, Warszawa 1982. E. Sapir, Kultura, język, osobowość, Warszawa 1978. A. Paluch, 1990, Mistrzowie antropologii społecznej, Warszawa 1990, s.178-203. J. Adamowska, S. Niekłosewicz, W zwierciadle języka i kultury, Lublin 1999. P. Bytniewski, Język i kultura w koncepcji E. Sapira i B. L. Whorfa, w: J. Puzna, J. Bartmiński, Język a kultura, tom 2, Zagadnienia leksykalne i aksjologiczne, Wrocław 1991 D. Chandler, The Sapir - Whorf Hypothesis, dostępne pod linkiem www.aber.ac.uk/media/Documents/whorf.html Wendland M., Relatywizm komunikacyjny a problem międzykulturowego porozumienia, dostępne pod linkiem www.hc.amu.edu.pl/numery/2/nomocommunicativus.pdf VII. Interpretacyjna teoria kultury Clifforda Geertza (1) Przedmiotem zajęć są główne założenia interpretacjonizmu i charakterystyczna dla niego wizja kultury i antropologii. Wija to jest znacząco odmienna od omawianych do tej pory ze względu na pewien rys postmodernistyczny. Odwołanie się do różnicy jest jednym z zadań dyskusji. Lektura obowiązkowa: C. Geertz, Opis gesty - w stronę interpretacyjnej teorii kultury, w: M. Kempny, E. Nowicka (red.) Badanie kultury. Elementy teorii antropologicznej, Warszawa 2005, s. 35-59. Literatura uzupełniająca: C. Geertz, Interpretacja kultur. Wybrane eseje, Kraków 2005. C. Geertz, Wiedza lokalna. Dalsze eseje z zakresu antropologii interpretacyjnej, Kraków 2005. C. Geertz, Dzieło i życie. Antropolog jako autor, Warszawa 2000. C. Geertz, Zastane światło. Antropologiczne refleksje na tematy filozoficzne, Kraków 2003. C. Geertz, „Antyrelatywizm” w: Buchowski Michał (red.) Amerykańska antropologia postmodernistyczna, Warszawa 1999, s. 38-63. C. Geertz, O gatunkach znaczących (Nowe konfiguracje myśli społecznej), w: R. Nycz (red.), Postmodernizm. Antologia przekładów, Kraków 1996, s. 214-226. A. Barnard, Antropologia, Warszawa 2006, rozdz. IX, Podjęcie interpretacyjnej i postmodernistycznej, s. 213 - 239. B. Obózka-Dyoniak, Co to jest postmodernizm w antropologii, w: B. Obózka-Dyoniak (red.), Antropologiczne wizje kultury, Ustroń 2004, s. 209-222. Materiały dodatkowe: Wywiad z Cliffordem Geertzem na youtube, dostępny pod linkami: Cz. I www.youtube.com/watch?v=340Dx3xarD5&feature=channel Cz. II www.youtube.com/watch?v=6BfTV-GVG0&feature=channel VIII. Interpretacyjna teoria kultury Clifforda Geertza (2) Lektura obowiązkowa: C. Geertz „Głęboka gra: walki kogutów na Bali”. IX. Symbol i symbolizm w antropologii Przedmiotem zajęć jest symbol jako przedmiot badań antropologicznych. Pierwsza część zajęć jest poświęcona analizie definicji i struktury symbolu w ujęciu Turnerowskim. Druga, Ortnerowskiej koncepcji symbolu kardynalnego. Lektura obowiązkowa: V. W. Turner, Badania nad symbolami, w: M. Kempny, E. Nowicka (red.), Badanie kultury. Elementy teorii antropologicznej, Warszawa 2005, s. 85-106. S. Ortner, O symbolach kardynalnych, w: M. Kempny, E. Nowicka (red.), Badanie kultury. Elementy teorii antropologicznej, Warszawa 2005, s. 106-117 Lektura uzupełniająca V. Turner, Las symboli. Aspekty rytuałów u ludu Ndembu, Kraków 2007. V. Turner, Gry społeczne, pola i metafory. Symboliczne działanie w społeczeństwie, Kraków 2005. V. Turner, Od rytuału do teatru, Warszawa 2006. V. Turner, Proces rytuału. Struktura i antystruktura, Warszawa 2010. V. Turner, E. Turner, Obraz i pielgrzymka w kulturze chrześcijańskiej, Kraków 2009. M. Delfem, Rytuał, anty-struktura i religia, czyli Victora Turnera procesualna analiza symboli, artykuł dostępny pod linkiem www.victorturner.webpark.pl/opus.html X. Rytuał jako przedmiot badań antropologicznych. Ryty przejścia Na zajęciach omawiana jest forma i atrybuty obzędów przejścia, oraz pojęcia liminalności i communitas. Ilustracją do teorii, obok przykładów podawanych przez Turnera, jest materiał filmowy ukazujący rytmy przejścia i społeczeństwach pierwotnych i w kulturze zachodniej. Lektura obowiązkowa: V. Turner, Proces rytuału. Struktura i antystruktura, Warszawa 2010, rozdz. III, Liminalność i communitas, s. 115 - 142. Lektura uzupełniająca: Patrz zajęcia nr. IX A. van Gennep, Obrzędy przejścia, Warszawa 2006. R. A. Rappaport, Rytuał i religia w rozwoju ludzkości, Kraków 2007. K. Podkobił, Socjologia podrzędy, Poznań 2005, część: Pielgrzymowanie, rites de passage, sacrum, poszukiwanie tożsamości: Victor Turner, Eric Cohen, Nelson Graburn. Materiały dodatkowe: Film dokumentalny „Tabu”, cz. IV „Obrzędy przejścia”, prod. National Geographic (40 min.) XI. Rytuał jako przedmiot badań antropologicznych (2). Problem nieczystości. Tematem zajęć jest nieczystość w ujęciu antropologicznym. W oparciu o tekst Mary Douglas rozważane są dwa alternatywne jej pojęcia - krytykowane przez autorkę tekstu, zakładające pomieszanie pojęcia nieczystości i sacrum w umysłowości pierwotnej, oraz prezentowane przez Douglas - utożsamiające pojęcie nieczystości z anomalią. Ze szczególną uwagą analizowany jest przykład rozumienia nieczystości w starożytnych Izraelitach, którego ilustracją jest Księga Kapłańska. Lektura obowiązkowa: M. Douglas, Czystość i zmaza, Warszawa 2007, s. 51-96. Lektura uzupełniająca: M. Douglas, Symbole naturalne. Rozważania o kosmologii, Kraków 2004. M. Douglas, Ukryte znaczenia. Wybrane szkice antropologiczne, Kęty 2007. M. Douglas, Profile kultury, w: M. Kempny, E. Nowicka (red.) Badanie kultury: elementy teorii antropologicznej, 2003, s. 149-169 Materiały dodatkowe: Wywiad z Mary Douglas na youtube dostępny pod linkiem www.youtube.com/watch?v=yeo7MekgZ6&feature=channel XII. Antropologiczna refleksja nad zagadnieniem płci. Przedmiotem rozważań jest problem kulturowej konstrukcji płci, jej performatywności i uwikłania w relacje władzy. Lektura obowiązkowa: J. Butler, Uwikłani w płęć. Feminizmi i polityka tożsamości, Warszawa 2008, Przedmowa, s. 11-32, rozdz. I, Kobiety jako przedmiot feminizmu, s.43-49, rozdz. II, Obowiązkowy porządek biologicznej płci/ kulturowej płci/ pragnienia, s. 50-53. Literatura uzupełniająca: J. Butler, Właściwe słowa. Nowa nienazwici i polityka performatywu, Warszawa 2010. J. Butler, Zganie Antygoni. Rodzina między życiem a śmiercią, Kraków 2010. S. B. Ortner, Czy kobieta ma się tak do mężczyzny jak „ natura” do „kultury”? w: T. Hołkowska (red.), Nikt nie rodzi się kobietą, Warszawa 1992. H. Moore, The kulturowe i szkielet - wyświelenie i seksualność, w: M. Kempny, E. Nowicka (red.), Badanie kultury. Elementy teorii antropologicznej, Warszawa 2005, s. 309-339. A. Barnard, Antropologia, Warszawa 2006, rozdział IX, Postrukturaliści, feministki i (inni) niezależni badacze, s. 191 - 213. R. Hryciuk, A. Kościńska (red.), Gender. Perspektywa antropologiczna, Warszawa 2007. C. Owens, Dyskurs trych: feministki i postmodernizm, w: R. Nycz (red.), Postmodernizm. Antologia przekładów, Kraków 1996, s. 421-452. XIII. Ponowoczesność jako przedmiot badań antropologicznych. Ostatnie zajęcia z tekstem poświęcone są antropologicznej analizie ponowoczesności i ponowoczesnych wzorów osobowości. Część zajęć przeznaczona jest na podsumowanie całego semestru. XIV. Kolokwium zaliczeniowe.	W1, W2, W3, U1, U2, K1	Auditorium classes

No.	Program content	Course's learning outcomes	Activities
2.	Cel wykładu: Celem wykładu jest zaznajomienie studentów z ogólną tematyką antropologii kultury. Zagadnienia przedstawione podczas wykładu zostaną naświetlone nie tylko od strony antropologii kulturowej, ale także od strony antropologii biologicznej, oraz filozoficznej. Podstawowe problemy: 1. Zajęcia wprowadzające. Antropologia kulturowa: geneta dyscypliny i jej podstawowe definicje. Antropologia kulturowa a antropologia biologiczna i filozoficzna. Dualizm pojęć natury i kultury. 2-3. Historia badań antropologicznych, nurty, szkoły i metody badawcze. Ewulcjonizm, dyfuzjonizm, funkcjonalizm, konfiguracyjizm (kulturalizm). Strukturalizm i poststrukturalizm, szkoły semiotyyczne. Antropologia interpretatywna i symboliczna 4. Antropogeneza. Dylematy współczesności: teoria ewolucji, a tzw. „nieinteligentny projekt” – problem ideologizacji dyskusji naukowej. Teorie powstania człowieka i kwestia kryterium człowieczeństwa, anagenetyczne i kladogenetyczne modele ewolucji. Zmienność obrazu drzewa genealogicznego człowieka pod wpływem dokonujących się nieustannie odkryć naukowych. Dylemat neandertalczyka. Rola genetyki w koncepcjach antropogeny. „Afrykańska Ewa”. 5. Kultury prehistoryczne (solutrejska, orynacka, magdaleńska). Sztuka, wyobrażenia świata w malarstwie jaskiniowym. 6-7. Społeczności zwierzęcokształtne. Kompleks wierzeń szamańskich: pochodzenie i zakres. Posać szamania – cechy charakterystyczne, model postaci szamania. Wyobrażenia świata w koncepcjach archaicznych. Zagadnienie wyobrażeń archetypowych i ich trwałość. Problem socjalizacji w społeczeństwach pierwotnych. Problem interpretacji szamanizmu: badania nad odmiennymi stanami świadomości (S. Grof i in., interpretacje semiotyyczne, E. Novikowa). 8-9. Rewolucja neolityczna. Społeczności wczesnohistoryczne i ogrodnicze – uwarunkowania materialne i duchowe. Zmiana kulturowa związana z przejściem na osiadły tryb życia. Kultury Wielkiej Bogini i matriarchat: współczesna dyskusja. Charakterystyczne cechy symbolizacji i mitologii egipskoegyptycznych i społeczeństw pasterskich. Narodziny cywilizacji. Pierwsze cywilizacje: cechy wspólne 10. Kosmos i chaos. Przestrzeń w wyobrażeniach kulturowych. Mikrokosmos-mezokosmos-makrokosmos. 11. Rodzina i systemy pokrewieństwa. Typy więzi rodzinnych. Problem samoidentyfikacji. Pokrewieństwo jako system symbolizacji 12. Mit i rytuał. Definicje mitu. Zasadnicze typy mitologii i ich uwarunkowania symboliczne. Rytuały przejścia (A. van Gennep i V. Turner). Współczesna rytualizacja życia. 13. Magia, religia nauka. Mana. Rodzaje magii (M. Mauss, E. Durkheim, Radcliffe Brown, B. Malinowski). Magia w historii cywilizacji Zachodu. 14. Problem psychofizyczny. Dotychczasowe propozycje rozwiązań: dualizm, mionizm, epifenomenalizm. Podejście psychologii transpersonalnej i holistycznej. Śmierć w perspektywie antropologii biologicznej. 15. Inne antropologie: antropologia doświadczona komunikacji, obrazu, widowiska, miasta.	W1, W2, W3, U1, U2, U3, K1	Lectures

Extended information/Additional elements

Teaching methods and techniques :

Lectures, Discussion

Activities	Methods of verification	Credit conditions
Lectures	Activity during classes, Test, Examination	
Audit. classes	Activity during classes, Test, Examination	

Rules of participation in given classes, indicating whether student presence at the lecture is obligatory

Lectures: Studenci uczestniczą w zajęciach poznając kolejne treści nauczania zgodnie z sylabusem przedmiotu. Studenci winni na bieżąco zadawać pytania i wyjaśniać wątpliwości. Rejestracja audiowizualna wykładu wymaga zgody prowadzącego. Auditorium classes: Studenci przystępując do ćwiczeń są zobowiązani do przygotowania się w zakresie wskazanym każdorazowo przez prowadzącego (np. w formie zestawów zadań). Ocena pracy studenta może bazować na wypowiedziach ustnych lub pisemnych w formie kolokwium, co zgodnie z regulaminem studiów AGH przekłada się na ocenę końcową z tej formy zajęć.

Literature

Obligatory

1. Antropologia kultury, Zagadnienia i wybór tekstów, red. A. Mencwel, Warszawa 2005.
2. Barnard A., Antropologia. Zarys teorii i historii, Warszawa 2006.
3. Brozi K. J., Antropologia kulturowa. Wprowadzenie, t. 1- 2., Lublin 1992-1993.
4. Burszta W. J., Antropologia kultury. Tematy, teorie, interpretacje, Poznań 1998.
5. Foley R., Zanim człowiek stał się człowiekiem, Warszawa 2001.
6. Gajda J., Antropologia kulturowa, cz. 1-2, Kraków 2008.
7. Hann Ch., Antropologia społeczna, Kraków 2008
8. Krawczak E., Antropologia kulturowa. Klasyczne kierunki, szkoły i orientacje, Lublin 2007.
9. Levi-Strauss C., Antropologia strukturalna, PIW, Warszawa 1970.
10. Mauss M., Szkic o darze. Forma i podstawa wymiany w społeczeństwach archaicznych.
11. Mauss M., Socjologia i antropologia, Warszawa 1973.
12. Szyjewski A., Etnologia religii, Kraków 2001
13. Turner V., Proces rytualny. Struktura i antystruktura, przeł. E. Dzurak, PIW, Warszawa 2010.
14. Whorf B.L., Język, myśl i rzeczywistość, Warszawa 1992.
15. Zalewski G., Psychologiczne modele świadomości i samoświadomości, Białystok 1992.

Scientific research and publications

Publications

1. O duchowości inaczej. Coaching w perspektywie przemian kultury współczesnej, Polish Journal of Arts and Culture, MONOGRAFIE II, Kraków 2013
2. Obraz, mapa i hybryda. Kulturowe aspekty przedstawiania świata, „Polish Journal of the Arts and Culture” 8 (5/2013).
3. Gregory Bateson i nowa duchowość, w: Humanistyczne wyzwania ekologii umysłu: Gregory Bateson w Polsce. The Challenge for Humanities: the Ecology of Mind. Gregory Bateson in Poland, red. M. Jaworska- Witkowska, L.

Learning outcomes prescribed to a field of study

Code	Content
KLT1A_K02	Jest otwarty na nowe idee i jest gotów do dyskusji nad nimi i wykazuje się przedsiębiorczym myśleniem i działaniem.
KLT1A_U07	Posługuje się strategiami argumentacyjnymi podczas uczestnictwa w debacie.
KLT1A_U09	Analizuje podstawowe teksty kulturoznawcze, identyfikuje ich główne paradygmaty.
KLT1A_U20	Rozumie odmienne postrzeganie życia społecznego przez osoby pochodzące z różnych środowisk i kultur.
KLT1A_U21	Interpretuje zjawiska charakterystyczne dla świata wielokulturowego w kontekście przemian społeczeństw nowoczesnych i ponowoczesnych.
KLT1A_W01	Posiada podstawową wiedzę o obszarach będących przedmiotem badań kulturoznawczych.
KLT1A_W07	Zna główne kierunki rozwoju kulturoznawstwa.
KLT1A_W11	Zna podstawowe relacje zachodzące między głównymi prądami umysłowymi epoki a przemianami dokonującymi się w obszarze kultury i życia społecznego, z uwzględnieniem roli i znaczenia mediów.
KLT1A_W12	Posiada ogólną wiedzę o strukturach i instytucjach społecznych, o istotnych elementach tych struktur i instytucji w kontekście zasad tworzenia i rozwoju różnych form przedsiębiorczości.